

Boekbespreking

Willemsen, Chris. *Ze lullen maar een eind weg.*

John Blankenstein 1949-2016.

[Voorburg]: Nederlandse Sportboeken Club, 2016.

JE FLUIT ALS EEN KUT!

Wilfred van Buuren

John Blankenstein kon zelf niet voetballen, maar was wel een internationale topscheidsrechter. Bovendien was hij openlijk homoseksueel, wat in het topvoetbal een zeldzaamheid was en is. Een mooie combinatie voor een biografie.

John Blankenstein, geflankeerd door twee grensrechters. Bron: besproken boek.

In de sportboekenwereld is de sportbiografie een populair genre. Het boek *De roman van Jaap Eden* door Leo Lauer uit 1928 geldt als de eerste Nederlandse sportbiografie. In de laatste paar decennia heeft de sportbiografie in Nederland een opmerkelijk

ke groei en ontwikkeling doorgemaakt.¹ Tegenwoordig verschijnen er niet alleen biografieën van sporters, maar ook levensverhalen van trainers (bijvoorbeeld Louis van Gaal en recentelijk Simon Kistenmaker), scouts (Piet de Visser), voetbalvrouwen (Graciela L'Ami, de ex-vrouw van voetballer Fernando Ricksen) en zelfs sportdieren (bijvoorbeeld paard Totilas).

Er bestaan ook boeken van en over scheidsrechters. Een vroeg voorbeeld is het boekje *Fluitend door de wereld. Herinneringen en reisindrukken van een voetbalscheidsrechter* (1942). Dit zijn de levendige memoires van de Belgische voetbalscheidsrechter John Langenus.² In Nederland verschenen eerder al boeken over kleurrijke scheidsrechters als Leo Horn, Frans Derks en Mario van der Ende.³ *Ze lullen maar een eind weg*, de biografie van John Blankenstein, past dus in een traditie.

John Blankenstein was niet alleen scheidsrechter, maar ook openlijk homoseksueel. Biografieën van Nederlandse homoseksuele sportmensen zijn zeldzaam. Er bestaan twee boekjes met portretten

¹ Zie: Haverkamp, Aad. 'Zijn de benen sterk genoeg om de weelde te dragen? Trends in de Nederlandse sportbiografie tussen 1928 en 2014.' In: *De Boekenwereld* 32 (2016), nr. 3, 26-31. Aad Haverkamp werkt aan een proefschrift over 'Sport, script en biografie' bij de onderzoeksgroep Sportgeschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen, onder leiding van prof. dr. Marjet Derks.

² John Langenus floot onder andere de eerste WK-finale tussen Uruguay en Argentinië in 1930. Hij kon smakelijk vertellen over zijn belevenissen. Het boekje is tweedehands makkelijk verkrijgbaar.

³ Horn, Leo. *Leo Horn fluit. De grote Nederlandse scheidsrechter vertelt uit zijn leven.* Amsterdam/Brussel: Elsevier, 1963. Derks, Frans, en Wil van der Smagt. *Frans Derks ziet het anders.* Baarn: De Boekerij, 1973. Ende, Mario van der.

Gebroken doelpalen. Verhalen van een topscheidsrechter. Baarn: Tirion Sport, 2005.

van homosporters door Huub ter Haar⁴ en er is een biografie van sportman en sportambtenaar Jip van Leeuwen.⁵ In het boek over dertiger jaren wieleroerster Mien van Bree⁶ komt een grote lesbische liefde voor, maar dan hebben we het ook wel gehad.

Van de wedstrijd gehaald

John Blankenstein hield van voetbal, maar zelf kon hij er geen hout van. Op zijn zestiende stopte hij als voetballertje bij het Haagse VCS. Een jaar later debuteerde hij als arbiter bij het duel Spoorwijk 9 tegen Die Haghe 11. Vanuit de onderste regionen van de Haagse Voetbal Bond werkte hij zich op en in 1980 debuteerde hij in het betaald voetbal. John Blankenstein werd in zijn jeugdijaren geïnspireerd en gestimuleerd door de toenmalige topscheidsrechters Ben Hoppenbrouwer en Leo van der Kroft, bij wie de familie Blankenstein in Den Haag op hetzelfde portiek woonde. Vanaf 1985 floot Blankenstein ook internationale wedstrijden. Hoogtepunten in zijn carrière als referee waren het EK in 1992 in Zweden, waar hij Denemarken-Engeland leidde, en de return-match van de UEFA Cup-finale in 1993 tussen Juventus en Borussia Dortmund in Turijn.

In 1994 was John Blankenstein aangesteld als scheidsrechter voor de Europa Cup 1-finale tussen AC Milan en FC Barcelona. Hij had de uitnodiging al ontvangen, maar na protesten van Italiaanse kant werd hij van die wedstrijd gehaald. Blankenstein zelf heeft altijd gedacht dat dit kwam, omdat hij homo-seksueel was. In de *Gaykrant* van dat jaar liet hij optekenen: 'Een van mijn grootste wensen is dat er morgen een profvoetballer opstaat, die onomwonden zegt dat hij homoseksueel is. Zo'n man verdient een standbeeld. Deze wens is nog veel groter dan de wens om nog eens een grote finale te mogen fluiten.'⁷

John Blankenstein floot in totaal 502 wedstrijden in de eredivisie en 88 internationale duels, maar hij is vooral bekend geworden als een van de allereerste scheidsrechters die openlijk voor zijn homoseksuali-

teit uitkwam.⁸ Dat was dapper van hem.

John Blankensteins seksuele voorkeur was niet alleen voor supporters ('kankernicht', 'teringhomo'), maar ook voor voetballers nog wel eens een handig onderwerp om hem te beledigen. Keeper Hans van Breukelen vertelt in het boek: 'Het was zondag 13 maart 1993, Feyenoord-PSV en het ging om de koppositie in de Eredivisie. Wij stonden met 1-0 voor, het was een ongelooflijk spannende partij, de Kuip stond op springen. [...] Maar John Blankenstein liet maar spelen en spelen en spelen, we zaten al in de 93e minuut, het leek wel of hij het erom deed. En ja hoor, toen gebeurde het: na een assist van József Kiprich schopte Dean Gorré van heel dichtbij de 1-1 binnen. Ik was furieus en rende achter Blankenstein aan [...] en toen kon ik me niet beheersen en schreeuwde tegen hem: "Sinds je verkering uit is, fluit je als een kut!" John stond stil en keek me recht in de ogen. Ik dacht daar ga ik, het veld uit [...] Maar hij gaf geen draad, sprak geen woord, bleef me maar aankijken. Op dat moment dacht ik: je bent een gigant, Blankenstein, je staat heel ver boven gefrustreerde, geëmotioneerde schreeuwers zoals ik.'

John Blankenstein Foundation

Na beëindiging van zijn actieve scheidsrechtersloopbaan in 1996 werd Blankenstein hoofd scheidsrechterszaken betaald voetbal bij de KNVB. Hij was geregeld op tv (bijvoorbeeld als jurylid bij 'Ter land, ter zee en in de lucht' of bij 'Barend en Van Dorp') en werd een bekende Nederlander. Hij was actief als spreker en bekleedde allerlei functies binnen de homobeweging. Blankenstein was gelukkig in de voetballerij, maar in de liefde bepaald niet: zijn partner Willem-Jan Oostdam beëindigde na tien jaar de relatie en Kolja uit Sint-Petersburg bracht niet het gewenste geluk. John Blankenstein overleed in 2006 aan de leverziekte Hepatitis C, pas 57 jaar oud.

Ze lullen maar raak is een lekker leesbaar boek, maar ook wat gemakzuchtig. Het is gebaseerd op gesprekken met broer Rob en zus Karin en andere intimi en op het uitgebreide privé-archief van Blankenstein. Het is gelukkig geen hagiografie geworden. Blankenstein was weliswaar een geweldige scheidsrechter, dapper, gevat en altijd zichzelf, maar ook minder mooie eigenschappen worden genoemd: hij was ijdel, gemakzuchtig, verwend en kon moeilijk tegen kritiek. In het archief van Blankenstein zitten allerlei verslagen van zijn scheidsrechtersreisjes. Hieruit wordt in het boek ruim

4 Haar, Huub ter. *Gelijkspel. Portretten van homo topsporters*. Z.p.: Pepijn, 2008. Haar, Huub ter. *Helden uit de kast. Portretten van tien topsporters*. Z.p.: John Blankenstein Foundation/COC Nederland, 2011. Opmerkelijk is dat de topsporters uit het boek van 2008 meestal pas aan het eind of na hun actieve topsportloopbaan uit de kast kwamen. In het boek van 2011 staan ook sporters die eerder voor hun homoseksualiteit uitkwamen, onder wie ook sporters uit de mannelijke teamsporten. Er zijn overigens geen openlijke homoseksuele mannen uit het Nederlandse topvoetbal of tophockey bekend.

5 Avis, John. *Jip van Leeuwen. Een leven vol beweging – een bewogen leven*. Z.p.: IHLIA, 2014. Jip van Leeuwen was atleet, handbaltrainer en hoofd Sport bij de gemeente Amsterdam. Hij was trekker bij de organisatie van de Gay Games in Amsterdam in 1998. Tegenwoordig is hij bestuurslid bij de John Blankenstein Foundation.

6 Tjoelker, Mariska. *Mien. Een vergeten geschiedenis*. Amsterdam: Thomas Rap, 2016.

7 *Limburgs Dagblad* (23 augustus 1994).

8 Een andere bekende openlijk homoseksuele scheidsrechter was Ignace van Swieten.

geciteerd: die krijgen we in extenso te lezen. Dankzij Blankensteins scherpe pen best leuk om te lezen, maar die verslagen beslaan maar liefst 65 pagina's van het totaal. Dat bedoel ik met 'gemakzuchtig'.

John Blankenstein verrichtte pionierswerk voor de acceptatie van lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders (lhb'ters). Zijn naam leeft voort in de John Blankensteinprijs: een jaarlijkse homo-emancipatieprijs van de gemeente Den Haag. En in de John Blankenstein Foundation, onder leiding van zijn zus Karin Nederpelt-Blankenstein, die zich inzet om de lhb't-acceptatie in de georganiseerde sport te verbeteren: 'Dat er in elke sportclub een veilig sportklimaat moet zijn en dat lhb'ters zich er thuis voelen als speler, toeschouwer, medewerker of vrijwilliger.'⁹ Een mooi streven!

⁹ Zie: <http://www.johnblankensteinfoundation.nl>, <http://www.heroesoffootball.eu/> en: <http://www.alliantie-gelijkspele.nl>.

STICHTING DE SPORTWERELD HEEFT EEN NIEUWE WEBSITE!

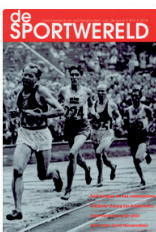
Dé basis voor een digitale strategie voor het delen van kennis rondom sportgeschiedenis. Informatief en visueel aantrekkelijk – gestoken in een modern, fris blauw jasje.

de
SPORTWERELD

Geschiedenis en achtergronden van de sport •

HOME | NIEUWS | MAGAZINE | ACTIVITEITEN | PROJECTEN | PLATFORM | ORGANISATIE | CONTACT

MAGAZINE #79

ONLINE UIT DIT NUMMER:

Toon Hermans' fascinatie voor wielrenners

WORD NU ABONNEE

ACTUEEL

344

Studie en onderzoek op basis van Olympisch erfgoed

Sinds december 2016 beschikt de Hogeschool van Amsterdam over een bijzondere en waardevolle collectie sporterfgoed. Sporthistoricus en voormalig zwemmer Ton Bijkerk ...

Expo Frans Nackaerts

Op boeiende wijze zulgt hij de kijkers mee in de wereld van wielrenners en boogschutters of laat hen meedraaien in kermismolens of waisen in danstenten. Processies ...

Sport, kunst en propaganda in het Derde Rijk

Op dit moment loopt in de Duitse stad Bochum een tentoonstelling met als titel: 'Artige Kunst'. Vrij vertaald: gewillige, gehoorzame kunst. Het was kunst die de goed...

Opening Feyenoord Museum

Voetbalsupporters en anderen belangstellenden kunnen vanaf 18 januari 2017 terecht in het nieuwe museum van Feyenoord. Vrijdag 13 januari werd het museum officieel g...

Sporthistorisch Congres 'Van Buorskip tot Global Village'

Het Koninklijk Fries Genootschap organiseert in samenwerking met het Muller Instituut op 10 februari 2017 een congres te Leeuwarden, over de samenhang van sport en (...)

- Artikelen uit de magazines vanaf 1997 nu los beschikbaar
 - Deel berichten en artikelen eenvoudig via Twitter, Facebook of LinkedIn
 - Reageer op berichten
 - (Nieuws)tips en suggesties zijn welkom!
- Vul het contactformulier op de site in of stuur een e-mail naar info@desportwereld.nl

Laat u verrassen op www.desportwereld.nl

Met dank aan Gerard van den Houten, Aad Haverkamp en Jelle Zondag voor de realisatie van deze vernieuwing!